

Introduction written by Rivka Plesser who also catalogued the collection. – Режим доступу: <http://jnul.huji.ac.il/dl/ketubbot>

15. Постановление Верховной Рады АРК «О мероприятиях по сохранению историко-культурного наследия крымских караимов и крымчаков на 2012 год». – Режим доступу: <http://www.rada.crimea.ua/act/10341>

16. Богославская Т. Новые экспонаты будущего музея // Qırım. – 2011. – № 4. – 19 января.

17. Петрова Г. Культура крымских караимов // Крымская правда. – 2004. – № 95 (23470). – 25 мая.

Прохоров Д.А. Современные музейные коллекции по истории крымских караимов: проблемы и перспективы развития

В статье рассматривается современное состояние музейных коллекций по истории крымских караимов в контексте реконструкции прошлого коренных народов Крыма и сохранения их историко-культурного наследия.

Ключевые слова: караимы, историко-культурное наследие, музеи.

Prokhorov D.A. The modern museum collections on the history of Crimean Karaites: problems and prospects of development

In this article the modern state of the museum collections on history of the Crimean Karaites is analysed in the context of reconstruction of the past of a native people of the Crimea peninsula and maintenance of their Historical and Cultural heritage.

Key words: Karaites, Historical and Cultural Heritage, museum.

16.03.2012 р.

УДК 94(477):069.4/.5:623

І.О. Сокунов

МУЗЕЙ ЗБРОЇ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ У СПАДЦАНЬСЬКОМУ ЛІСІ

Стаття висвітлює основні етапи створення та розвитку Музею зброї та військової техніки в Спадцанському лісі – відділу Державного історико-культурного заповідника у м. Путивлі.

Ключові слова: зброя, військова техніка, гармати, літаки, танки, артилерія, авіація, бронетехніка.

Однією із визначних подій 2008 р. у культурному житті Сумщини та України стало відкриття Музею зброї та військової техніки в Спадцанському лісі Путивльського району. Що зумовило відкриття музею такого профілю?

Місто Путивль має багату історичну спадщину, і одна з найяскравіших її сторінок – ратні подвиги наших дідів та прадідів від знаменитого походу князя Ігоря на половців до славнозвісних рейдів легендарного з'єднання партизан Сумської області під командуванням С.А. Ковпака.

Під час Великої Вітчизняної війни Спадцанський ліс став коліскою партизанського руху на Сумщині. Тому саме тут, у повоєнні роки,

Дивізійна гармата ЗИС-3

був створений меморіальний комплекс, який увічнив пам'ять партизанів-ковпаківців. До складу комплексу входять Музей партизанської слави, алея Героїв, партизанські землянки – об'єкти, які завжди привертали увагу відвідувачів. Але час потребує змін, вдосконалення пам'яткоохоронної та музейної справи.

Поштовхом для створення Музею зброї та військової техніки стала подія державного значення, яка визначила подальший напрямок розвитку меморіального комплексу в Спадцанському лісі. 22 лютого 2007 р. була ухвалена постанова Верховної Ради України про святкування на державному рівні 120-річчя від дня народження С.А. Ковпака [1], після чого були прийняті відповідні розпорядження Кабінету Міністрів України і Сумської обласної державної адміністрації [2].

Розробляючи конкретні заходи по відзначенню ювілею народного героя, Державний історико-культурний заповідник у м. Путивлі разом із Путивльською районною державною адміністрацією і районною радою виступили з ініціативою щодо створення Музею зброї та військової техніки у Спадцанському лісі. Був підготовлений лист на ім'я Міністра оборони України А.С. Грищенка, складений список необхідної зброї і техніки [3]. Вирішенню цього питання сприяв заступник Міністра оборони України Бойко В.О.

25 травня 2007 р. у річницю святкування ювілейної дати в Спадцанському лісі був встановлений пам'ятний знак, а підготовча робота юридично закріплена наказом управління культури і туризму Сумської облдержадміністрації від 24 жовтня 2007 р. про створення Музею зброї та військової техніки у складі Державного історико-культурного заповідника у м. Путивлі [4].

Робота по створенню музею потребувала багато зусиль. Передачу експонатів необхідно було узгодити з багатьма відомствами: Фондом державного майна, Міністерством економіки, Міністерством фінансів,

БМ-13 Катюша

Державним комітетом статистики та ін. У результаті цього була видана директива Міністра оборони України № Д-53 від 17.12.2007 р. про безкоштовну передачу військового майна Музею зброї та військової техніки [5].

Наступним етапом у створенні музею стало вирішення питання про демілітаризацію військового майна (виведення з бойового стану), для чого були укладені угоди з військовими заводами та частинами, де знаходилося вказане майно. Співробітниками заповідника Б.О Кірбабою та І.О. Сокуновим було здійснено понад 120 службових відряджень у різні регіони України.

Питання транспортування зброї і техніки з Кам'янець-Подільського, Шепетівки, Ніжина, Львова, Миколаєва, Житомира, Харкова, Севастополя допоміг вирішити наш земляк, начальник Південно-Західної залізниці О.М. Кривопішин, який виділив залізничний транспорт для доставки експонатів. Решта техніки доставлялась автотранспортом. Після того, як зброя і техніка була перевезена до Спадщанського лісу, почалися роботи по створенню музейної експозиції.

Музей зброї знаходиться в мальовничому місці поруч із музеєм Партизанської слави. У створенні експозиції брали участь практично всі державні організації та учбові заклади Путивля, за допомогою яких був обладнаний майданчик для музейної експозиції: зроблені доріжки, встановлені ворота, огорожа, таблички з тактико-технічними характеристиками експонатів, зроблено освітлення, розставлена техніка, висаджені квіти.

Роботи по створенню Музею тривали упродовж року. Він органічно вписався в Меморіальний комплекс Спадщанського лісу. Урочисте відкриття, у якому взяло участь близько 5 тис. чоловік, відбулося 9 травня 2008 р. Нині в експозиції представлені 30 одиниць зброї та військової техніки, які відносяться до різних родів та видів військ. Умовно її можна поділити на декілька розділів.

БПЛА Ту-141 Стриж

I. Артилерія

1. Польова: 152-мм гармата 2А36 «Гиацинт Б», 85-мм протитанкова гармата Д-48 Н, 85-мм дивізійна гармата Д-44, 100-мм протитанкова гармата МТ-12 «Рапира», 76-мм дивізійна гармата ЗИС-3, 152-мм гармата-гаубиця Д-20, 122-мм гаубиця М-30, 120-мм полковий міномет ПМ-38, 100-мм протитанкова гармата Т-12.

2. Самохідна: 152-мм артилерійська установка 2С3 «Акація», 122-мм самохідна артилерійська установка 2С1 «Гвоздика».

3. Реактивна: 132-мм реактивна система залпового вогню БМ-13 «Катюша», 122-мм реактивна система залпового вогню БМ-21 «Град».

II. Авіація

Винищувач Миг-23, винищувач-бомбардувальник Миг-27 д, транспортний літак Ан-2, багатоцільовий вертоліт Ми-8 кп, безпілотний літак Ту-141 «Стриж».

III. ППО (протиповітряна оборона)

57-мм автоматична зенітна гармата АЗГ С-60, 14,5-мм зенітна кулеметна установка ЗПУ-4, зенітна самохідна установка ЗСУ 23-4-В1 «Шилка», 23-мм зенітна установка ЗУ 23-2.

IV. Бронетехніка

Бойова машина піхоти БМП-1, бронетранспортер БТР-60 ПБ, танк Т-64 А, танк Т-55 К, броньована розвідувально-дозорна машина БРДМ-2.

V. Техніка військ тилового забезпечення

Польова кухня КП-130, польова кухня КП-125.

VI. Паровоз Ер-799-02

В останній розділ, крім паровозу, входить залізнична платформа, на якій встановлені засоби протиповітряної оборони: зенітна гармата АЗГ С-60, зенітна установка ЗУ-23-2. Роботи по створенню цього розділу були особливо важкими через великі розміри і значну вагу паровозу (110 т). Була проведена унікальна операція по транспортуванню та встановленню цієї техніки. Завдяки Сумському лінійному виробничому управлінню магістральних газопроводів паровоз

Паровоз Ер-799-02

Ер-799-02 зайняв гідне місце в експозиції.

В цілому зброя і техніка, представлена в Музеї, створювалася та випускалася 30-х по 80-ті роки ХХ ст. Деякі марки вже зняті з виробництва, однак більша частина ще знаходиться на озброєнні армій ряду держав, в тому числі і України.

Деякі зразки зброї можна сміливо віднести до числа раритетів, зокрема гармату ЗИС-3, якій ще Й. Сталін дав наступну оцінку: «Ця гармата – шедевр в історії проектування артсистем ствольної артилерії» [6]. Тут можна побачити реактивну систему залпового вогню БМ-13 «Катюша» – один із символів Перемоги в роки Великої Вітчизняної війни, паровоз Ер-799-02, безпілотний літак БПЛА Ту-141 «Стриж».

Експозиція Музею зброї та військової техніки викликала велике зацікавлення у екскурсантів. Упродовж 2008-2011 рр. з нею ознайомилось понад 52 тис. відвідувачів – учнів, студентів, пенсіонерів, службовців, військових.

В Україні існують музеї подібного профілю, серед яких слід згадати Волинський регіональний музей Української армії і військової техніки (західний регіон), виставку бойової техніки Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років» (центральний регіон), проте експозиція Музею зброї та військової техніки в Спадщанському лісі за своїм обсягом і різноманітністю експонатів є єдиною на Лівобережній Україні.

Відкриття Музею зброї позитивно вплинуло на розвиток всього Меморіального комплексу у Спадщанському лісі. Він є одним з найбільш популярних об'єктів Державного історико-культурного заповідника в м. Путивлі, що продовжує динамічно розвиватися і приваблювати велику кількість відвідувачів.

Посилання

1. Постанова Верховної Ради України «Про відзначення 120-річчя з дня народження відомого державного діяча, командира ушавленого партизанського з'єднання, двічі Героя Радянського

Союзу Сидора Артемовича Ковпака» №713-V, 2007.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «До Постанови Верховної Ради України від 22.02.1997. №713-V» №10231/1/1-07, 2007.

3. Лист голови Путивльської районної державної адміністрації Міністру оборони України Гриценку А.С. вих. № 536, 2007.

4. Наказ Управління культури і туризму Сумської обласної державної адміністрації «Про створення Музею зброї та військової техніки у складі Путивльського історико-культурного заповідника» № 129, 2007.

5. Директива Міністра оборони України «Про безоплатну передачу військового майна до сфери управління Путивльської районної державної адміністрації Сумської області» № Д-53, 2007.

6. Энциклопедия. Артиллерия. 76-мм пушка ЗИС-3. http://easyget.narod.ru/artl/zis_3.html.

Сокунов И.А. Музей оружия и военной техники в Спадщанском лесу

Статья освещает основные этапы создания и развития Музея оружия и военной техники в Спадщанском лесу – отдела Государственного историко-культурного заповедника в г. Путивле.

Ключевые слова: оружие, военная техника, пушки, самолёты, танки, артиллерия, авиация, бронетехника.

Sokunov I.O. The Museum of arms and military mechanics

The article elucidates basic stage creating and development of Museum of arms and military mechanics – department of Putyvl' State Historical and Cultural Reserve.

Key words: military mechanics, cannons, aircrafts, tanks, artillery, aviation.

23.03.2012 p.